

Krystyna Bielawska-Jackowska

Nowe elementy przysposobienia w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym

Palestra 12/4(124), 28-34

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

powiedzialność dyscyplinarna adwokata-radcy prawnego, wynikająca z naruszenia wykonywania przez niego obowiązków, była ograniczona tylko do odpowiedzialności przewidzianej w art. 92 i nast. ustawy o ustroju adwokatury,

- d) wprowadzenie zmiany przepisu § 7 ust. 1 uchwały nr 400 Rady Ministrów z dn. 10 grudnia 1963 r. w sprawie zasad wynagradzania radców prawnych i referentów prawnych, zatrudnionych w przedsiębiorstwach państwowych, zjednoczeniach oraz bankach państwowych (M.P. Nr 94, poz. 438), tak by wysokość wynagrodzenia za doraźne usługi prawne, wykonywane na podstawie otrzymanego zlecenia, wynosiła pełną stawkę opłat za czynności zespołów adwokackich przewidzianą w § 27 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 1967 r. w sprawie opłat za czynności zespołów adwokackich (Dz.U. Nr 48, poz. 241).

Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej na posiedzeniu w dniu 11 stycznia 1968 r. postanowiło wysunięte wnioski i dezyderaty rozważyć w odpowiednim czasie, przyjmując jednocześnie do wiadomości sprawozdanie Komisji do Spraw Radców Prawnych przy NRA. W wykonaniu tej uchwały Prezydium NRA wystąpiło w lutym 1968 roku z wnioskiem ustawodawczym do Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac, prosząc o zgłoszenie zmian do treści § 7 uchwały nr 400 z 1963 r. Rady Ministrów. Wniosek ten został poparty przez Zarząd Główny Zrzeszenia Prawników Polskich.

Można więc uznać, że adwokaci-radcowie prawni mają w chwili obecnej oparcie w samorządzie adwokackim i przy właściwie ustawionej pracy mogą — poprzez powołane przez rady adwokackie komórki organizacyjne — realizować swoje dezyderaty.

KRYSTYNA BIELAWSKA-JACKOWSKA

Nowe elementy przysposobienia w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym

Kodeks rodzinny i opiekuńczy normuje instytucję przysposobienia w czternastu artykułach (114—127), poświęca jej zatem dwukrotnie więcej miejsca niż kodeks rodzinny (art. 64—70), obowiązujący od dnia 1 stycznia 1965 r. Już z samego zestawienia tych liczb wynika, że instytucja przysposobienia została poważnie rozbudowana w obowiązującym prawie. Tej rozbudowy domagało się życie.

Na dzień 31 grudnia 1966 r. statystyka Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego notuje 45 484 dzieci pozbawionych faktycznej opieki rodzicielskiej, przebywających w 367 domach dziecka, w tym dzieci poniżej lat 7 jest 4 104, od lat 7 do 15 — 30 362, od lat 16 do 18 — 10 266, wreszcie jeszcze starszych — 752.

W powyższej liczbie znajduje się 6 097 sierot i 18 538 półsierot.¹ Ponadto mamy 64 domy małych dzieci, w których w tej samej dacie 31.XII.1966 r. przebywało 8 433 dzieci.²

Znaczenie rodziny w wychowaniu dziecka, z którego ma wyrosnąć pełnowartościowy członek społeczeństwa, jest powszechnie znane i uznane. Rodzina jako mikrokomórka społeczna jest otoczona opieką Państwa. Stąd wysiłki w celu zapewnienia dzieciom wychowania w rodzinie, stąd popieranie rozwoju opieki w rodzinach zastępczych przez zapewnienie odpowiednich świadczeń materialnych.³ Stąd również — rozwinięcie nowych form przysposobienia w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

Kodeks rodzinny z dn. 27.VI.1950 r. znał jeden rodzaj przysposobienia (art. 64), który był szczególną formą adopcji niepełnej. Z literalnego brzmienia art. 64 k.r. wynikał stosunek rodzinny jedynie „między przysposabiającym a przysposobionym”, a rozszerzająca wykładnia przepisu rozciągnęła skutki przysposobienia na potomstwo przysposobionego.⁴ W zakresie spadkobrania art. 21 § 1 i 2 prawa spadkowego przyznawał prawo dziedziczenia tylko przysposobionemu po przysposabiającym. Niepełność przysposobienia wyrażała się również w stosunku do rodziny naturalnej przysposobionego. Według art. 21 § 3 prawa spadkowego przysposobienie nie naruszało wzajemnych praw spadkowych, a stosownie do art. 69 § 2 k.r. pozostawał w mocy — acz w dalszej kolejności — wzajemny obowiązek alimentacyjny między przysposobionym a jego rodziną naturalną.

Dążąc do całkowitego włączenia dziecka przysposobionego do nowej rodziny, kodeks rodzinny i opiekuńczy w art. 121 § 1, 2 i 3 wprowadza — jako rodzaj podstawowy — przysposobienie pełne (*adoptio plena*), dzięki któremu sytuacja prawna dziecka przysposobionego nie różni się w zasadzie od sytuacji dziecka własnego. Przez przysposobienie pełne, tak samo jak przez urodzenie, dziecko wchodzi do rodziny przysposabiającego, nabywając prawa i obowiązki, wynikające z pokrewieństwa, nie tylko w stosunku do przysposabiającego, ale także w stosunku do jego krewnych. Jednocześnie zostaje zerwana więź prawna pomiędzy przysposobionym a jego rodziną naturalną — z wyjątkiem wypadku przysposobienia dziecka współmałżonka, bo wówczas więź prawna ustaje tylko między przysposobionym a rodzicem (i jego krewnymi), w którego miejsce wchodzi przysposabiający małżonek. Zharmonizowany z kodeksem rodzinnym i opiekuńczym art. 936 § 1 i 2 k.c. zapewnia przysposobionemu, przysposabiającemu i jego krewnym wzajemne prawo dziedziczenia, wyłączając także prawo w stosunku do rodziny naturalnej.

Porównując sytuację prawną dziecka wynikłą z faktu urodzenia z taką sytuacją wynikłą z przysposobienia pełnego, znajdujemy jednak między nimi pewne różnice. Różnice te sprowadzają się do następujących punktów:

- 1) przysposobiony za zgodą przysposabiającego może zachować swoje dotychczasowe nazwisko, dołączając je do nazwiska przysposabiającego bądź jego małżonka (art. 122 § 1 i 2 k.r.o.);

¹ Rocznik statystyczny 1967, str. 447.

² Rocznik statystyczny 1967, str. 508.

³ Instytucja rodzin zastępczych — jako druga obok domów dziecka forma całkowitej nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej — została powołana do życia pismem Ministra Oświaty z dnia 23.IV.1946 r. w sprawie organizacji rodzin zastępczych. Na dzień 31.XII.1966 r. w rodzinach zastępczych wychowywało się 21 746 dzieci (dane Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego).

⁴ Kodeks rodzinny — Komentarz, wyd. drugie, str. 572—573 (część opr. przez A. Stelmachowskiego).

- 2) przysposobiony mający w chwili przysposobienia co najmniej lat 13 może się sprzeciwić nadaniu mu innego imienia przez przysposabiającego (art. 122 § 3 k.r.o.);
- 3) odpis zupełny aktu urodzenia przysposobionego zawiera wzmiankę o przysposobieniu (art. 40 prawa o aktach stanu cyw. — Dz.U. z 1955 r. Nr 25, poz. 151 z późn. zm.);
- 4) przysposobienie może być rozwiązane (z ważnych powodów).

Kodeks rodzinny i opiekuńczy zachował również instytucję przysposobienia niepełnego (*adoptio minus plena*). Odpowiedni przepis art. 124 § 1 k.r.o. przewiduje, że „skutki przysposobienia polegać będą wyłącznie na powstaniu stosunku między przysposabiającym a przysposobionym” oraz „rozciągają się na zstępnych przysposobionego”. Pozostaje w mocy — z pewnymi ograniczeniami — wzajemny obowiązek alimentacyjny między przysposobionym a jego rodziną naturalną (art. 131 § 1 k.r.o.).

Redakcja art. 124 § 1 w związku z art. 121 § 1, 2 i 3 k.r.o. wskazuje na to, że przysposobienie pełne jest nie tylko formą podstawową tej instytucji, ale również najbardziej pożądanym jej rodzajem. Art. 124 § 1 ujemnie przysposobienie niepełne jako ograniczenie skutków przysposobienia określonych w zasadzie w art. 121, przy czym ograniczenie to dopuszcza się na wniosek przysposabiającego i za zgodą osób, których zgoda jest do przysposobienia potrzebna. Jeżeli zważyć, że kodeks rodzinny znał tylko przysposobienie niepełne, które w życiu okazywało się niedostateczne, i stąd wywodziła się potrzeba rozszerzającej interpretacji jego skutków prawnych, to obecnie uznać należy, że wprowadzenie przysposobienia pełnego jako podstawowego rodzaju adopcji stanowi najbardziej istotną zmianę, jaką kodeks rodzinny i opiekuńczy wprowadził w tej instytucji w stosunku do poprzedniego stanu prawnego.

Preferując przysposobienie pełne, kodeks rodzinny i opiekuńczy umożliwił przekształcenie przysposobienia dokonanego przed dniem wejścia w życie tego kodeksu w przysposobienie pełne. Stosownie bowiem do art. XIII § 1 przep. wpraw. k.r.o., dokonane przed dniem 1 stycznia 1965 r. przysposobienie wywołuje skutki określone w art. 124 k.r.o. Jednakże w myśl § 2 cyt. już art. XIII takie przysposobienie może być przekształcone w przysposobienie pełne ze skutkami, jakie są określone w art. 121—123 k.r.o., na wniosek przysposabiającego, zgłoszony do sądu opiekuńczego w ciągu pięciu lat od daty wejścia w życie kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Zgodnie z § 3 tegoż przepisu art. XIII nazwisko przysposobionego nie może ulec zmianie. Z postanowienia tego można wysnuć wniosek, że dopuszczalna jest w tym wypadku zmiana imienia przysposobionego w ramach art. 122 § 3.⁵

Wyłania się pytanie, czy postępowanie o przekształcenie przysposobienia powinno się toczyć z udziałem osób, które w pierwszym postępowaniu wyraziły zgodę na przysposobienie. Komentatorzy kodeksu rodz. i op. wypowiadają się raczej twierdząco.⁶ Można by jednak mieć zastrzeżenia co do udziału w tym postępowaniu przysposobionego (choćby ukończył lat 13) i jego naturalnych rodziców, jeśli przysposobiony nie wie o fakcie przysposobienia i jeśli kontakt z jego rodziną naturalną faktycznie nie istnieje. Wydaje się raczej, że postępowanie po-

⁵ Odmienny pogląd wypowiada A. Stelmachowski w Komentarzu do kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, str. 661.

⁶ B. Dobrzański: Jakże zmiany wprowadził kodeks rodzinny i opiekuńczy?, „Pałestra” 1964 nr 60, str. 20 oraz A. Stelmachowski. Komentarz do kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, str. 661.

winno być wszczęte tylko z udziałem przysposabiającego, a rzeczą sądu opiekuńczego byłoby wezwanie do udziału w sprawie osób zainteresowanych w trybie art. 510 § 2 k.p.c., gdyby się okazało, że rodzina naturalna przysposobionego utrzymuje z nim stosunki. W wypadku takim sąd opiekuńczy mógłby odmówić przekształcenia przysposobienia niepełnego w przysposobienie pełne, stosownie do okoliczności oraz kierując się zawsze dobrem przysposobionego dziecka. Dlatego przecież art. XIII § 1 używa formy fakultatywnej: „sąd opiekuńczy może (...) orzec”.

Rozważania powyższe mają jednak charakter teoretyczny, albowiem korzystanie z przepisu art. XIII jest raczej wyjątkowe. W okresie blisko trzyletniego obowiązywania kodeksu rodz. i opiek. nie wpłynął np. do Sądu Powiatowego dla m. Łodzi (Wydział XII dla Nieletnich) ani jeden wniosek o przekształcenie przysposobienia na podstawie cyt. art. XIII. W tym samym okresie nie wpłynął również do tegoż Sądu ani jeden wniosek o orzeczenie przysposobienia niepełnego, aczkolwiek w każdej sprawie — a jest ich niemało⁷ — wnioskodawcy są informowani przez sąd o treści art. 124 k.r.o. Jakież wnioski wypływają z tych pozornie przeczących sobie faktów? Świadczą one przede wszystkim o nieznamości prawa rodzinnego w społeczeństwie, dalej — o lekceważeniu skutków prawnych przysposobienia, wreszcie — o obawie przed wszczęciem jakiegokolwiek postępowania, które mogłoby ujawnić przysposobionemu fakt przysposobienia i umożliwić kontakt z rodziną naturalną.

W kwestii wyrażenia zgody na przysposobienie kodeks rodzinny i opiekuńczy utrzymał w mocy warunek udzielenia zgody przez dziecko liczące co najmniej lat 13 jako konieczną przesłankę przysposobienia (art. 118 § 1), wprowadził jednak pewne zmiany w stosunku do pozostałych osób, którym prawo to przysługuje.

Według art. 67 k.r. uprawnienie do wyrażenia zgody na przysposobienie miał ustawowy przedstawiciel dziecka, przy czym była to również konieczna przesłanka przysposobienia. Obecnie, stosownie do art. 118 § 1 k.r.o., zgodę na przysposobienie wyrażają rodzice, jeśli są znani i jeżeli można się z nimi porozumieć bez trudnych do przewyciężenia przeszkód oraz jeżeli nie zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej. Jeżeli dziecko pozostaje pod opieką, wymagana jest zgoda opiekuna (art. 119 k.r. i op.), nie jest to jednak *conditio sine qua non*, albowiem sąd opiekuńczy może — mimo braku zgody opiekuna — orzec przysposobienie, gdy ze względu na szczególne okoliczności wymaga tego dobro dziecka (cyt. art. 119 zdanie drugie). Jeżeli rodzice nie są znani albo jeżeli porozumienie z nimi napotyka trudne do przewyciężenia przeszkody, opieka zaś nad dzieckiem nie była ustanowiona w trybie art. 94 § 3 k.r.o., to sąd opiekuńczy orzeka o przysposobieniu we własnym zakresie.

Zgoda na przysposobienie jest prawem osobistym rodziców, którego nie można jednak utożsamiać z wykonywaniem władzy rodzicielskiej, aczkolwiek jest ono elementem tej władzy. Tak więc niesprawowanie władzy rodzicielskiej z powodu jej zawieszenia lub ograniczenia albo z powodu niepełnej zdolności rodziców lub jednego z nich do czynności prawnych nie pozbawia rodziców prawa do wyrażenia zgody na przysposobienie. Na przykład w wypadku małoletności matki, ona, a nie opiekun jest uprawniona do wyrażenia zgody na przysposobienie; również

⁷ Do Sądu Powiatowego dla m. Łodzi wpłynęło wniosków o przysposobienie: w roku 1961 — 137, 1962 — 108, 1963 — 86, 1964 — 160, 1965 — 111, 1966 — 96 i 1967 (pierwsze trzy kwartały) — 87.

rozwiedziony małżonek, którego władza rodzicielska została ograniczona w trybie art. 58 k.r.o., zachowuje prawo do wyrażenia zgody na przysposobienie.⁸

Osobiste prawo rodziców do wyrażenia zgody na przysposobienie nie może być nadużywane np. jako źródło materialnych korzyści. Jest możliwe pozbawienie władzy rodzicielskiej osoby, która nie wykonując z własnej winy obowiązków rodzicielskich, odmawia zgody na przysposobienie swego dziecka, nie licząc się z jego dobrem. Pozbawienie władzy rodzicielskiej odbiera rodzicowi prawo do wyrażenia zgody na przysposobienie. Na równi z pozbawieniem władzy rodzicielskiej traktuje się nieprzyznanie władzy rodzicielskiej ojcu, którego ojcostwo zostało ustalone sądownie.⁹

Innowacją wprowadzoną do k.r.o., postulowaną przez organizacje społeczne (Liga Kobiet, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci), jest przysposobienie anonimowe (art. 118 § 2 i 124 § 2 k.r.o.). Wymagana do przysposobienia zgoda rodziców może być udzielona in blanco bez wskazania osoby przysposabiającego i następnie przez złożenie odpowiedniego oświadczenia przed sądem opiekuńczym. Adopcja anonimowa ma na celu wczesne wyjaśnienie sytuacji życiowej dziecka i zapobiega kontaktowi jego rodziny naturalnej z przysposabiającym. Chodzi tu o uniknięcie ewentualności szantażu ze strony rodziny naturalnej i o ułatwienie zatarcia pochodzenia dziecka.

Przysposobienie anonimowe jest możliwe przy obu rodzajach adopcji, tj. pełnej i niepełnej. W praktyce jednak będzie ono miało najczęściej zastosowanie do adopcji pełnej przez małżonków — i tego należy sobie jak najbardziej życzyć. Przyspasabiający otrzymują dziecko pochodzenia jakby nieznanego. Stwarza to dużą możliwość rzeczywistego zatarcia pochodzenia dziecka, jeżeli przysposabiający tego sobie życzą. Utrzymuje się wprawdzie pogląd, że dziecko powinno być wychowywane w świadomości, iż jest dzieckiem przysposobionym, specjalnie wybranym, a jednocześnie że nie ma różnicy w rodzinie między dzieckiem rodzonym a przysposobionym. Nie jest to jednak pogląd przeważający. Nawet w poprzednim stanie prawnym adopcji niepełnej, kiedy stosunki prawne między przysposobionym a jego rodziną naturalną w znacznej mierze pozostawały nie zmienione (cyt. art. 69 kod. rodz.), przysposabiający starali się o zatarcie pochodzenia dziecka. W tym celu nierazkiedy były wypadki pozorowania ciąży, zmiany miejsca zamieszkania, a nawet fałszowania aktu urodzenia dziecka przez wprowadzenie do treści aktu rodziców przybranych jako naturalnych. Regułą zaś było i jest nadal nieinformowanie dziecka o fakcie adopcji.

Skoro więc kodeks rodzinny i opiekuńczy wprowadził adopcję pełną, a nadto w formie anonimowej, to otworzyły się nowe możliwości i ułatwienia dla zatarcia pochodzenia dziecka. *De lege ferenda* można by postulować, żeby przysposobienie pełne małego dziecka dokonane przez małżonków w formie anonimowej nie mogło być w ogóle rozwiązane, w związku zaś z tym — żeby zamiast wzmianki o przysposobieniu w akcie urodzenia był sporządzony nowy akt urodzenia z wymienieniem przysposabiających jako rodziców. Pierwotny akt urodzenia z odpowiednią wzmianką pozostawałby w archiwum urzędu stanu cywilnego i byłby dostępny tylko wtedy, gdyby biologiczne pochodzenie przysposobionego mogło mieć znaczenie prawne (np. jako przeszkoda do małżeństwa). Byłby to dalszy krok w kierunku całkowitego zrównania stanowiska dziecka przysposobionego

⁸ Rozmiar i charakter niniejszego artykułu nie pozwalają na szczegółowe przedstawienie tej problematyki.

⁹ Kodeks rodzinny i opiekuńczy — Komentarz, str. 649 (część opr. przez A. Stelmachowskiego).

i rodzzonego. Nieodwołalność takiego przysposobienia stwarzałaby ustabilizowaną sytuację w rodzinie. Przepisy o wykonywaniu władzy rodzicielskiej i o dziedziczeniu, a nadto sieć zakładów wychowawczych dla dzieci trudnych bądź wymagających opieki specjalnej stwarzają dostateczne środki zabezpieczenia przed ewentualnymi ujemnymi skutkami adopcji, która przecież — i to należy tu podkreślić — może mieć miejsce „tylko dla (...) dobra” przysposobionego dziecka (art. 114 § 1 k.r.o.).

Interesującą nowością w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym jest możliwość zmiany imienia dziecka w orzeczeniu o przysposobieniu (art. 122 § 3). Prawo to przysługuje przysposabiającemu; jest ono odpowiednikiem prawa rodziców do nadania imienia dziecku (art. 37 pr. o aktach st. cyw.). Jednocześnie jednak k.r.o. uwzględnia wolę dziecka starszego. W ramach ograniczonej zdolności do czynności prawnych przyznanej w art. 15 k.c. małoletnim, którzy ukończyli lat 13, kodeks rodzinny i opiekuńczy uzależnia od ich zgody nie tylko przysposobienie (art. 118 § 1 k.r.o., tak jak poprzednio art. 67 § 2 k.r.), ale także zmianę imienia (art. 122 § 3).

Nie znana była poprzedniemu prawu treść art. 120 k.r.o., stosownie do którego zgoda rodziców na przysposobienie nie może być wyrażona przed upływem miesiąca od daty urodzenia dziecka. Przepis ten ma zapobiegać lekko-myślnemu wyrzekaniu się dziecka — zwłaszcza przez nieślubne matki w okresie połogu. Termin miesięczny, w którym zwykle matka sama karmi dziecko, jest wystarczający do obudzenia w niej uczuć macierzyńskich oraz oceny własnych możliwości wychowania dziecka. Termin ten nie może być zbyt długi, albowiem nauka medycyny i psychologii uważa za najlepsze dla normalnego rozwoju dziecka przysposobienie go w niemowlęctwie do dziewiątego miesiąca życia.¹⁰

Przeważająca liczba przysposobień dokonywana jest przez bezdzielne małżeństwa oraz wtedy, gdy małżonek przysposabia pozamałżeńskie dziecko współmałżonka. Wypadki przysposobień przez osoby samotne lub przez małżeństwa mające już dzieci należą do rzadkości. Prysposobienie przez małżonków nie musi być jednoczesne (art. 115 § 2); taka też była wykładnia przepisu art. 66 k.r.

W sprawie rozwiązania przysposobienia, które — tak jak poprzednio — może nastąpić tylko „z ważnych powodów”, kodeks rodzinny i opiekuńczy wprowadził pewne nowe sformułowania i zmiany.

Została więc wprowadzona przesłanka negatywna, która wyłącza możliwość rozwiązania przysposobienia, „jeżeli skutek niego miałyby ucierpieć dobro małoletniego dziecka” (art. 125 § 1). Zasada ta była przyjęta w orzecznictwie Sądu Najwyższego do art. 70 § 1 k.r. (OSN 1954 r., poz. 23). Ustawowo sprecyzowanie jej *expressis verbis* potwierdziło słuszność wykładni i podniosło wagę zasady. Już na podstawie art. 125 § 1 k.r.o. Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 5 lutego 1966 r. II CR 473/65 (OSPika 1966 r., poz. 249) wyjaśnił, że mimo istnienia ważnych powodów do rozwiązania przysposobienia (np. w pewnych okolicznościach rozwód małżonka przysposabiającego z matką przysposobionego) rozwiązanie to nie może nastąpić, „jeśli sprzeciwiałoby się dobru dziecka”.

Rozwiązanie przysposobienia dopuszczalne jest wyłącznie w drodze sądowej. Właściwy jest sąd wojewódzki (art. 17 pkt 1 k.p.c.), który rozpoznaje sprawę w trybie procesu (art. 453 k.p.c.). Według kodeksu rodzinnego, jeżeli przysposo-

¹⁰ I. Bielicka, A. Stelmachowski, E. Sztekiel: O przysposobieniu (adopcji) dzieci, str. 43.

biony osiągnął pełnoletność, możliwe było rozwiązanie przysposobienia w formie aktu notarialnego, zawierającego zgodne oświadczenie woli przysposabiającego i przysposobionego. Ta forma obecnie już nie istnieje. Gdy rozwiązanie przysposobienia ma nastąpić po osiągnięciu pełnoletności przez przysposobionego, odpada oczywiście negatywna przesłanka dobra „małoletniego dziecka”.

Zupełne *novum* stanowi ostatnie zdanie art. 125 § 1 k.r.o., według którego sąd, orzekając rozwiązanie przysposobienia, może utrzymać w mocy obowiązki alimentacyjne wynikające z przysposobienia. Należy przez to rozumieć wszelkie obowiązki alimentacyjne wynikające z przysposobienia pełnego bądź niepełnego. Jest to sposób złagodzenia ujemnych skutków materialnych wynikających z rozwiązania przysposobienia. Jednocześnie jest to również środek eliminujący w znacznym stopniu pobudki materialne, które mogą skłaniać przysposabiającego do wytoczenia powództwa o rozwiązanie przysposobienia.

Reasumując, należy stwierdzić, że kodeks rodzinny i opiekuńczy wprowadził do instytucji przysposobienia szereg zmian i nowych elementów w celu pogłębienia skutków przysposobienia i wzmocnienia jego trwałości. Spośród tych zmian najbardziej istotne są następujące:

- 1) dwojaki rodzaj przysposobienia: pełne (art. 121) i niepełne (art. 124 § 1), przy czym przysposobienie pełne jest rodzajem podstawowym;
- 2) dwojaka forma przysposobienia: zwykła (art. 118 § 1) i anonimowa (art. 118 § 2);
- 3) przyznanie rodzicom osobistego prawa wyrażania zgody na przysposobienie, niezależnego od zawieszenia lub ograniczenia władzy rodzicielskiej albo od braku tej władzy z powodu ograniczonej zdolności do czynności prawnych (art. 118 § 1);
- 4) możliwość orzeczenia przysposobienia bez zgody rodziców, którzy są nieznanymi lub z którymi porozumienie napotyka trudne do przewyciężenia przeszkody (art. 118 § 1), oraz wbrew sprzeciwowi opiekuna, jeżeli wymaga tego dobro dziecka (art. 119);
- 5) możliwość wyrażenia zgody przez rodziców na przysposobienie nie wcześniej niż po upływie miesiąca od daty urodzenia się dziecka (art. 120);
- 6) dopuszczalność zmiany imienia przysposobionego na wniosek przysposabiającego i za zgodą przysposobionego, jeżeli ukończył już lat 13 (art. 122 § 3);
- 7) jedyna forma rozwiązania przysposobienia w postępowaniu procesowym przed sądem wojewódzkim jako pierwszą instancją (art. 125 § 1 k.r.o., art. 17 pkt 1 i 453 k.p.c.);
- 8) negatywna przesłanka rozwiązania przysposobienia: dobro małoletniego dziecka (art. 125 § 1);
- 9) możliwość utrzymania przez sąd obowiązków alimentacyjnych w razie rozwiązania przysposobienia (art. 125 § 1);
- 10) możliwość kontynuowania procesu o rozwiązanie przysposobienia po śmierci przysposabiającego z udziałem kuratora *ad hoc* (art. 125 § 2);
- 11) uprawnienie prokuratora do wytoczenia powództwa o rozwiązanie przysposobienia (art. 127).